

Parlementsverkiezingen Japan

Partijleider Shintaro Ishihara (derde van rechts) van de Hervormingspartij en zijn tweede man Toru Hashimoto (derde van links) op verkiezingscampagne in Tokio.

FOTO ERA

Onevenwichtig kiesstelsel zorgt voor perverse relaties in Japanse politiek

■ Platteland is oververtegenwoordigd ■ Wetswijziging komt te laat voor verkiezingen

Wouter van Cleef
Tokio

Een plattelandstelsel telt in Japan soms dubbel zo zwaar als die van een kiezer uit Osaka of Tokio. De traditionele oververtegenwoordiging van het platteland leidt tot perverse relaties in de Japanse politiek, zegt professor Yukinobu Kitamura over de parlementsverkiezingen van komend weekeinde. Kitamura is politicoloog en econoom aan de Hitotsubashi universiteit in Tokio.

“Veel parlementsleden hebben een sterk netwerk in hun kiesdistrict met een eigen *kenka* of persoonlijk steuncomité. Vooraanstaande personen uit de regio, vaak directeuren van bouwbedrijven, zitten in die comités. In ruil voor steun aan verkiezingscampagnes verwachten ze iets terug. Liefst grote infrastructuurprojecten”, legt Kitamura uit. Zulke bouwprojecten zorgen voor banen in gebieden die anders afhankelijk zijn van landbouw. Politici proberen met investeringen en douceutjes op het platteland een wit voetje te halen. Neigt dat niet naar corruptie? Kitamura: “Natuurlijk”.

In november oordeelde het Hooggerechtshof dat het Japanse kiesstelsel door deze onbalans in een ‘staat van ongrondwettelijkheid’ verkeert. Met een wetswijziging werd een aantal kiesdistricten snel herschikt. Toch kwam deze wijziging zo laat, dat de komende verkiezingen nog volgens de oude districtindeling worden gehouden.

De conservatieve Liberaal Democratische Partij (LDP) – die sinds de oorlog bijna onafgebroken regeerde tot 2009 – zal naar verwachting weer veel stemmen halen in de landelijke gebieden. Drie jaar geleden slaagde de Democratische Partij van huidige premier Noda erin de decennialange LDP-heerschappij te doorbreken.

Yukinobu Kitamura: Politici proberen met investeringen op het platteland een wit voetje te halen.

Onder oud-premier Abe lijkt de LDP echter bezig aan een comeback. De naoorlogse dominantie van de LDP heeft het platteland geen windeieren gelegd. “Ver van de grote steden vind je uitstekende snelwegen en bruggen die aanper gebruikt worden. Rond Tokio zijn die investeringsharder nodig”, betoogt politicoloog Hironori Sasada, van de Ritsumeikan universiteit in Kyoto.

“De oververtegenwoordiging van het platteland staat broodnodige aanpassingen aan de 21ste eeuw in de weg. De krachtige boerenlobby slaagt er ook telkens in om de internationale vrijhandel te blokkeren. De industrie en dienstensector smeekt juist om die handel”, aldus Sasada.

De hechte relatie tussen lokale

ondernemers en politici werkt twee kanten op. “Een politicus zorgt ervoor dat geld naar zijn district vloeit, waarop ondernemers steun geven aan campagnes. Het is een vicieuze cirkel”, zegt Kitamura. Toch was het volgens de hoogleraar vroeger erger. “Toen werden kiezers soms letterlijk omgekocht. Dat gebeurt niet meer.”

Sasada wijst op de LDP-beloofte om de economie met bouwprojecten aan te jagen. “Dat is duidelijk gericht op het winnen van plattelandstemmen. Maar met krimpende overheidsbudgetten zal dat lastig worden.”

Is de Japanse democratie aan een grootscheepse herziening toe? Beide experts vinden van wel. “Ons stelsel is nog ingericht op de bevolkingsverdeling van de naoorlogse jaren”, zegt Sasada.

Kitamura is het daarmee eens, maar waarschuwt dat bij een grootscheepse aanpassing van het kiesstelsel de stem van vaak oudere bewoners van het platteland compleet verloren kan gaan. “Kijk ook naar andere landen, bijvoorbeeld Amerika. Een kleine staat als Hawaii levert evenveel senatoren als Californië. Ook daar bestaan dus scheve machtsverhoudingen.”

Hoe kan Japan het kiesstelsel hervormen? “Eigenlijk zou er rigoureus in het aantal parlementszetels gesneden moeten worden, maar dan raken politici baantjes kwijt”, zegt Kitamura. “Voorlopig zal alles dus wel bij het oude blijven.”

Internetcampagne om stemmen zelfde gewicht te geven

Ook op internet is een campagne ontstaan om stemmen in Japan eenzelfde gewicht toe te kennen. Er is een website waarmee kiezers kunnen berekenen wat de precieze ‘waarde’ van een stem is in een bepaald district. Op Twitter wordt druk gediscussieerd over het thema. “Als mijn stem maar voor de helft telt, wil ik twee keer stemmen.”

Het gebruik van internet en sociale media staat in de Japanse politiek nog in de kinderschoenen. De verkiezingswet uit 1950 stelt harde eisen aan politieke campagnes. Zo schrijft de wet een maximumaantal flyers voor dat kandidaten mogen verspreiden. De overheid houdt vol dat uitingen op internet ook onder deze wettelijke beperkingen vallen. Een aantal politici, zoals Toru Hashimoto, burgemeester van Osaka en de nummer twee van de rechtse Hervormingspartij, trekt zich niets aan van de wet. Ondanks de beperkingen blijft hij twitteren voor zijn 900.000 volgers.